

turisme urbà a la ciutat d'Orlando). Al continent europeu, però, el més probable és que el visitant d'Eurodisney només ho sigui per unes quantes hores o per un dia sencer i passi les seves vacances a París i, per tant, pernocti a la capital i no al parc (encara que aquest tingui completament resolta la qüestió de l'allotjament, amb sis hotels i un càmping). També hi juga el factor de la concentració de gran part de les vacances a l'estiu, que fa que uns dels competidors de l'Eurodisney siguin, a més de París, els mateixos parcs Disney dels Estats Units. en especial el d'Orlando, en atreure un flux important de visitants europeus (i que, a la vegada, tenen l'oportunitat de veure un país molt més diferent de tots els d'Europa).

En definitiva, un parc temàtic amb una aflluència de públic que ha anat a la baixa, un deute generat des de la seva obertura d'uns 500.000 milions de pessetes (fins al febrer de 1994), unes accions que han pas-

sat de cotitzar-se a 72 francs francesos el 1989 a poc més de 7 francs l'estiu de 1994. Cal ser conscients que parlar d'un complex Disney és fer referència a moltes més coses que un parc d'atraccions (hotels, botigues, restaurants i, a diferència del cas francès —encara que planificat, però—, complexos residencials, d'oficines, camps de golf, etc.). És a dir, en realitat un projecte immobiliari de dimensions descomunals que, a Eurodisney s'ha vist obligat a paraitzar-se perquè, senzillament, les xifres de visitants i de les seves despeses previstes —potser excessivament optimistes i triomfalistes— no s'han assolit ni de bon tros. Com a mínim, a Port Aventura la bonança del temps al litoral tarragoní i l'aflluència massiva de turistes a l'estiu són dos factors, a priori, assegurats.

Joan Carles Llurdés i Coit
 Universitat Autònoma de Barcelona
 Departament de Geografia

CALDWELL, Lynton K. (1993).

Between Two Worlds. Science, the environmental movement and policy choice.

Cambridge University Press, 223 p.

= *Ecología. Ciencia y política medioambiental.*

Madrid: MacGraw Hill/Interamericana de España, 251 p.

El senyor Lynton K. Caldwell és ben conegut als EUA com un dels inventors de les avaluacions d'impacte ambiental i com el principal artífex de la NEPA, la famosa llei que va introduir l'avaluació d'impactes ambientals en l'àmbit de les grans decisions governamentals dels Estats Units (1963). Professor emèrit de Ciències Polítiques i Ambientals de la Universitat d'Indiana, Lynton Caldwell és autor de dotze llibres sobre política ambiental, traduïts a dinou llengües, entre els quals destaquen: *In defence of the Earth: International Protection of the Biosphere* (1972), *Science and the National Environmental Policy Act: Redirecting Policy Through Procedural Reform* (1982) *International*

Environmental Policy: Emergence and Dimensions (1984). Ha treballat com a consultor de nombrosos organismes governamentals dels EUA, internacionals (UNESCO, UICN) i no governamentals (The Nature Conservancy) i, des de la Cimerà d'Estocolm a l'any 1972, ha estat membre de delegacions oficials dels EUA en diverses conferències internacionals sobre el medi ambient arreu del món.

El llibre *Between two Worlds* té un propòsit ambiciós: realitzar una anàlisi i una interpretació integrada de les interrelacions entre la ciència, el moviment ecologista-ambientalista i les polítiques estatals i internacionals, amb l'objectiu d'indicar «quines creences caldria abandonar, quins

valors caldria corregir i quines institucions caldria canviar per tal d'evitar l'empobriment de la qualitat ambiental i econòmica del Planeta». Els dos mons que l'autor confronta són el món industrial contemporani i un desitjable món futur que s'albira com una possibilitat. El primer, basat en els valors occidentals contemporanis ens pot dur a un món pitjor perquè «les opcions tecnològiques cada vegada més grans han augmentat les nostres possibilitats d'error», mentre que el segon, un món «postindustrial» que estigüés basat en els condicionants de les ciències ecològiques, caldrà inventar-lo col·lectivament si es vol sobreviure.

L'obra, escrita en un llenguatge sobri, dens i precís, consta de tres parts que tracten, respectivament, de la comprensió del planeta Terra, del desenvolupament d'un paradigma planetari i de l'aparició de polítiques a nivell global. En totes tres, l'autor analitza com les interaccions entre la ciència i el medi ambient generen polítiques ambientals nacionals i internacionals, tot seguint una seqüència gairebé dialèctica que va des de la causa-efecte fins a les conseqüències polítiques per a cadascuna d'elles.

La primera part, dedicada a la presentació i la definició dels conceptes bàsics de l'obra, pot ser obviada —segons indica el mateix autor— pels lectors coneixedors de les ciències ambientals, tot i que ofereix un interès metodològic i didàctic obvi.

En la segona part exposa el desenvolupament d'un paradigma a nivell planetari, analitzant com es perceben els esdeveniments ambientals, com s'interpreten, com se n'identifiquen les causes, quines explicacions s'hi donen i quins remeis es proposen, mostrant la importància que el llenguatge sempre té com a descriptor de la realitat en modelar els nostres pensaments. Analitza com es formulen les prioritats polítiques, com s'avaluen les alternatives, la forma com el moviment ecologista confronta els valors dominants,

i com, a resultes d'això, es configuren les polítiques ambientals, bo i considerant-ne les implicacions socials i econòmiques, sobretot a l'Europa occidental i l'Amèrica del Nord.

La tercera part tracta de l'inesperat sorgiment d'una política a nivell ambiental planetària a resultes d'haver hagut d'afrontar problemes d'aquest nivell tals com el canvi climàtic induït, la desintegració de la capa protectora d'ozó estratosfèric, les precipitacions àcides, la desertització, les pèrdues de diversitat biològica o la contaminació dels recursos d'aigua dolça. Analitza el sorgiment i la constitució de les principals institucions mundials, els tractats internacionals i els problemes de la seva aplicació, etc., en una mena de resum d'una part del seu llibre *International Environmental Policy*, amb propostes incloses.

Com que, tant per experiència com per tarannà, el Sr. Caldwell s'allunya tant de l'optimisme tecnocràtic com del catastrofisme ecològic, a l'hora de recapitular les prediccions i les simulacions realitzades pondera els avantatges i els inconvenients que l'avenç de la ciència i la tecnologia aporten, i els contrasta amb les tendències destructives i els riscos sinèrgics que poden derivar-se'n. Això li fa reconèixer el caràcter sistèmic de les causes de la crisi ecològica mundial i proposar, per tant, canvis pregons en els sistemes tècnics i de comportament per tal de superar-les.

Segons l'autor, l'esperança d'un desenllaç global positiu encara existeix, però és condicionat. Encara es pot pensar en la possibilitat que el món pugui esdevenir millor si s'adopten aviat els remeis idonis, però ja s'ha arribat a un punt en què ja no se'n pot tenir la certesa, i en cas de no aturar-se la decadència ambiental cada cop més estesa, el més probable és que es vagi cap a un món força pitjor per a tots. La «crisi de voluntat i de racionalitat» unida a l'estat generalitzat d'anomia en els països «industrials avançats» són les

causes principals que augmentin les incerteses per a l'esdevenidor.

Els quatre canvis indispensables per «assolir l'assolible» que l'obra proposa són:

1. Frenar —i allà on sigui possible invertir— el creixement exponencial de la població mundial.

2. Fomentar l'educació ambiental a tots els nivells, inculcant una «racionalitat ecològica» a les societats «desenvolupades», que són les que més ho necessiten.

3. Convertir l'economia en un mitjà per assolir objectius ecològics i socials i no en un criteri prioritari per avaluar alternatives polítiques.

4. Unificar les polítiques sobre els usos i els recursos naturals i la terra basant-se en llurs interrelacions i en els efectes que tenen sobre els elements bàsics: terra, aire i aigua.

Una elaboració més acurada d'aquests canvis, que hi són exposats només en les seves línies mestres, hauria ajudat a concebre'n millor les aplicacions a diverses escales.

Escau indicar que *Between two Worlds* es limita, volgudament, als aspectes que qualifica de racionals del repte global i

exclou de la seva anàlisi les dimensions morals, ètiques i religioses, motiu pel qual són tractades de forma lleugera i força discutible en el capítol 6, a banda d'algunes referències escadusseres en altres llocs. Amb aquesta salvetat, constitueix un assaig coherent i ben travat, que afronta amb ponderació alguns dels problemes crucials per a la humanitat, sense cap concessió indeguda, amb el mèrit afegit de resumir ordenadament, al llarg de l'exposició, les tesis ambientalistes més acceptades sobre els grans reptes ecològics del nostre món, fornint de nombroses referències bibliogràfiques ben triades per a qui vulgui aprofundir-hi.

A la traducció castellana, a càrrec de F. Xavier Gisbert de la Cruz i Virginia Vinuesa Benítez, tot i que malda per ser ben fidel a l'original, s'hi troba a faltar familiaritat amb el lèxic terminològic del tema i no s'hi han pogut evitar errades esparses, lleus en general. Podria discutir-se l'encert de la traducció del títol i subtítol, que hi perden força expressiva. Una simple traducció literal de l'anglès hauria resultat segurament més adient.

Josep M. Mallarach i Carrera

BURGUEÑO, Jesús (1995).

De la vegueria a la província. La formació de la divisió territorial contemporània als Països Catalans (1790-1850).

Barcelona: Rafael Dalmau (Camí Real, 7). 270 p.

Pròleg de Jordi Casassas i Ymbert.

Jesús Burgueño, professor de Geografia a la Universitat de Lleida, ofereix amb aquesta publicació part de la seva tesi doctoral titulada *La formación de la división territorial en España (1800-1850)*, presentada l'any 1994 al Departament de Geografia Física i Anàlisi Geogràfica Regional de la Universitat de Barcelona; també inclou algunes reflexions sobre la Catalunya Nord i l'Alguer que no apareixen en dita tesi. La tesi fou dirigida per

Lluís Casassas i Simó fins al 1992 (data de la seva mort) i amb posterioritat per Roser Majoral i Moliné

El contingut del llibre respon plenament al títol, ja que s'hi descriu la divisió territorial als Països Catalans en els àmbits que avui en dia anomenem «provincial» i «comarca» entre les dates citades (1790 i 1850), i s'hi analitza d'una manera minuciosa l'origen de cada delimitació territorial, les discussions con-